

Nr 4

Utlåtande i anledning av väckta motioner om folkpensionärsrabatter på statens järnvägars och postverkets bussar.

Till allmänna beredningsutskottet har hänvisats följande motioner:

1) de likalydande motionerna I: 21 av herrar *Sundin* och *Carlsson, Harry*, samt II: 36 av herr *Jonsson m. fl.*, vari föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att frågan om utvidgning av folkpensionärsrabatterna på SJ samt införande av dylika rabatter på SJ:s busslinjer och av postverket trafikerade linjer blir föremål för utredning; samt

2) motion II: 772 av herr *Eriksson* i Bäckmora, vari hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om skyndsamt utredning och förslag till utsträckt tid för folkpensionär att genom 67-kortet åtnjuta rabattresor å statens järnvägar i enlighet med vad som i motionen framhållits.

I motionerna I: 21 och II: 36 erinras om den tidigare riksdagsbehandlingen av frågan om utvidgning av de kommersiellt betingade SJ-rabatterna för folkpensionärer och förtidspensionerade m. fl., särskilt behandlingen vid förra årets riksdag, då motioner i ämnet avslogs men allmänna beredningsutskottets skrivning var välvillig och tio reservanter i utskottet uttalade sig för bifall till motionsförslagen. Motionärerna framhåller att intresset i riksdagen för vidgade folkpensionärsrabatter visat sig vara stort och anför vidare härom.

Flera omständigheter har medverkat till detta intresse. Det har av tillgängliga uppgifter framgått, att »67-kortet» blivit en god affär för SJ. Att kortet i fråga blivit till stor glädje för folkpensionärerna är allmänt känt. SJ tillmötesgick pensionärerna vid sistlidna jul- och nyårshelg genom att något utvidga giltighetstiden för rabattkortet. Det bör övervägas att ytterligare tillmötesgå de intresserade genom att låta 67-kortet gälla åtminstone någon av sommarmånaderna. Pensionärerna anmärker med all rätt på att de inte kan resa för det billigare priset under större delen av den varmaste årstiden. De här ovan refererade kraven på rabatt också för förtidspensionerade, pensionärer med hustrutillägg, blinda och handikappade kvarstår också.

Motionärerna framhåller härefter önskvärldheten av att rabattförmånerna får åtnjutas även vid resor med SJ:s och postverkets busslinjer samt anför härom bl. a. följande.

Till belysning av frågans omfattning kan nämnas, att sedan 1962, då 67-kortet infördes, har 1 257 km järnvägslinjer nedlagts. Under samma *Bihang till riksdagens protokoll 1966. 11 saml. Nr 4—6*

tid har SJ öppnat 460 km nya busslinjer. Den 31 december 1964 omfattade SJ:s busslinjer 24 910 km och postverkets linjer 9 100 km. SJ:s järnvägs-
linjer omfattade vid samma tidpunkt 12 996 km.

Järnvägsstyrelsen har hittills ställt sig avvisande till tanken på att låta 67-kortet omfatta även busslinjerna. Vilken uppfattning poststyrelsen har är inte bekant. Enligt en av SJ gjord utredning, citerad av allmänna beredningsutskottet vid frågans behandling 1965, skulle det inte vara kommersiellt motiverat med en sådan utvidgning av rabattsystemet. Vi skall här inte göra något omdöme om SJ:s beräkningsgrunder. Det förtjänar emellertid uppmärksammas, att SJ:s invändning att rabatter på bussarna skulle förlänga restiden och öka lönekostnaderna genom den kontroll biljettförsäljaren måste företa, drabbar även t. ex. rabatter till skolungdom, värnpliktiga och universitetsstuderande etc. Att enbart 67-kortets giltighet även på bussarna skulle innebära en sådan resandetillströmning, att reseservicen försämras för andra resenärer, förefaller föga troligt.

Motionärerna anser en utredning böra ske i nära kontakt med de berörda trafikföretagen och att därvid i första hand bör tagas upp frågor om införande av bussrabatter, rabatt för förtidspensionärer, pensionärer med hustrutillägg samt blinda och handikappade ävensom spörsmål om utvidgning av rabatternas giltighetstid.

I motion II: 772 erinras om de inskränkningar som gäller beträffande tider då 67-kortet får användas och som innebär att det icke kan utnyttjas exempelvis vid vissa större helger och under sommarmånaderna. Giltighetstiden bör utsträckas till någon av sommarmånaderna.

Beträffande motiveringarna i övrigt får utskottet hänvisa till motionerna II: 36 och II: 772.

Utskottet har upptagit motionerna till samtidig behandling.

Utskottet

Motioner angående utvidgning i olika hänseenden av de rabattförmåner som genom det s. k. 67-kortet tillerkänts folkpensionärer vilka uppnått 67 års ålder har vid ett stort antal tillfällen behandlats av utskottet, senast vid förra årets riksdag (utlåtande nr 19/1964). I utlåtandet hänvisade utskottet till sin tidigare behandling av spörsmålen och till de principiella synpunkter som varit vägledande för utskottets ställningstaganden. Synpunkterna kunde sammanfattningsvis sägas innebära dels att SJ enligt statsmakternas beslut icke kan åläggas vidtaga åtgärder som icke är trafik-ekonomiskt motiverade, dels att målet för pensioneringen vore att bereda pensionärerna en tillfredsställande standard vilken skulle medgiva dem att i rimlig omfattning företaga resor. Statsmakternas principiella inställning i fråga om SJ:s ekonomiska drift hade senast konfirmerats och i viss mån ytterligare skärpts genom det av riksdagen år 1963 antagna förslaget till riktlinjer för trafikpolitiken.

Utskottet fann liksom tidigare att i och för sig goda skäl kan anföras för vissa förbättringar av rabattvillkor m. m. Detta gällde icke minst utvidgningen av rabatterna till resor å busslinjerna och till de förtidspensionerade, vilka så långt möjligt bör jämföras med övriga pensionärer. Utskottet förutsatte att trafikföretagen fortlöpande beaktar möjligheterna att inom ramen för de av statsmakterna angivna principerna för driften vidtaga förbättringar i rabattvillkoren för här ifrågakommande grupper. I övrigt framhöll utskottet bl. a. att det icke torde ankomma på riksdagen att pröva, huruvida en viss åtgärd är förenlig med principen om trafikföretagens lönsamhet. En sådan prövning får ske genom trafikföretagen själva.

Motionerna blev liksom de under tidigare riksdagar väckta i enlighet med utskottets förslag avslagna av riksdagen.

Utskottet vill till vad ovan anförts foga, att SJ i slutet av förra året och början av innevarande år försöksvis utsträckt 67-kortets giltighet till ett antal dagar i anslutning till jul- och nyårshelgerna. Erfarenheterna av dessa försök bearbetas f. n. Utskottet har vidare inhämtat att arbete pågår med utformning av ett delvis nytt persontaxsystem som bl. a. avses innebära en stegvis övergång till bättre överensstämmelse i fråga om taxor och rabatter mellan å ena sidan järnvägslinjerna och å andra sidan busslinjerna.

I motionerna I: 21 och II: 36 har även framhållits önskvärdheten av att järnvägslinjernas rabattförmåner för folkpensionärer får gälla också på postverkets busslinjer. Utskottet vill härom endast anföras, att postverkets och SJ:s taxo- och rabattsystem utarbetas i samråd mellan verken och att de allmänna riktlinjerna för taxepolitiken är tillämpliga även för postverkets del. De synpunkter utskottet anført beträffande SJ:s verksamhet på förevarande område gäller således även postverket.

Utskottet vidhåller sin tidigare uttalade uppfattning att förbättringar av rabattförmånerna för pensionärer bör genomföras så långt de av statsmakterna fastställda reglerna för trafikverkens ekonomiska drift medger det. Såvitt utskottet kunnat finna ägnar verken hithörande frågor stor uppmärksamhet och är beredda att vidtaga förbättringar i olika hänseenden i den mån förutsättningar härför enligt nyss angivna grunder visar sig föreligga.

Utskottet finner sig på ovan anförda skäl icke böra tillstyrka förslagen om utredning. Utskottet får således hemställa,

att de likalydande motionerna I: 21 och II: 36 samt motion II: 772 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 februari 1966

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Möller, Sörlin, Peterson, Eric Gustaf, Enarsson, Hellebladh, Hedlund och Nyman, fru Olsson, Elvy, herrar Karlsson, Helge, Wååg, Blomquist och Olsson, Johan;

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg, herrar Svensson i Kungälv, Haglund, Rimås, Wikner, Larsson i Borrby, Nilsson i Bästekille, Gustafsson i Uddevalla, Nilsson i Agnäs, Andersson i Örebro och Josefson i Arrie.

Reservation

av herrar *Peterson, Eric Gustaf, Enarsson, Nyman, fru Olsson, Elvy*, herrar *Blomquist, Olsson, Johan, Rimås, Larsson* i Borrby, *Nilsson* i Bästekille, *Nilsson* i Agnäs, *Andersson* i Örebro och *Josefson* i Arrie, som ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Motioner angående utvidgning i olika hänseenden av de rabattförmåner, som genom det s. k. 67-kortet tillerkänts folkpensionärer, har vid ett flertal tillfällen behandlats av utskottet, senast vid förra årets riksdag (utl. nr 19/1965). Utskottet har därvid uttalat att i och för sig goda skäl kan anföras för flera av de i motionerna föreslagna förbättringarna.

Utskottet finner alltjämt att goda skäl kan anföras för att förbättra de reserabattförmåner, som tillkommer folkpensionärer. Utskottet vill härvid framhålla att frågan om att det s. k. 67-systemet skall göras tillämpligt på förtidspensionärer, vilka icke uppnått 67 års ålder, behandlats av utskottet i ett annat, denna dag avgivet utlåtande (nr 5). Enligt utskottets mening bör åtgärder i nyss nämnda syfte kunna företagas omedelbart utan avvaktan på en utredning av frågan. Även andra förbättringar av ifrågasvarande rabatter för folkpensionärer bör emellertid övervägas. I första hand bör systemet utsträckas att omfatta även SJ:s och postverkets busslinjer samt en utvidgning ske av rabatternas giltighetstid. Utskottet delar den i motionerna framförda uppfattningen, att frågan om en utvidgning av rabattförmånerna bör bli föremål för utredning.

Utskottet får således hemställa,

att riksdagen med anledning av motionerna I: 21 och II: 36 samt motionen II: 772 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om utvidgning av folkpensionärsrabatterna på statens järnvägar samt införande av dylika rabatter på av statens järnvägar och postverket drivna busslinjer.